

Meahciráđđehusa doaimmaheaddjiid doaibmavuohkeráva

Doaibmavuohkerávva dárkkhus

Dát áššegirji sistisdoallá Meahciráđđehusa doaimmaheaddjiide ásahan **ehtalaš ja vásttolaš doaimma unnimusdási**. Meahciráđđehusa ja guoimmi gaskka soahpamušas sáhhtá áсахит om. unnimusdási čavgadut eavttuid.

Doaimmaheaddji vástida buot dán áššegirjii gáibádusaid deavdimis iežas beales sihke bargiidis, vuolit lágideaddjigollosis ja vuolit lágideaddjigollosa bargiid beales.

Meahciráđđehusa bargu lea ávkástallat, dikšut ja suodjalit stáhta eatnan- ja čáhceopmodaga suvdilit.

Meahciráđđehusa doaimma mihttomearri lea luonddu árvvu ja oktasaš opmodaga vásttolaš ovddideapmi sohka buolvaid badjel. Dan dihtii gáibidat maiddái min doaimmaheaddjiin ehtalaš ja suvdilis doaibmavuogi.

Meahciráđđehus čuovvu doaimmastis lálkaásaheami, iežas doaibmavuohkerávva ja buori hálldahusvuogi.

Sisdoallu

1. Oppalaš geatnegasvuodát
2. Doaimmaheaddji guoddá ovddasvástádusas birrasis
3. Doaimmaheaddji geavaha ja suddje dieđu áššáigullevaččat
4. Doaimmaheaddji gudnejahttá olmmoš- ja bargovuoigatvuodaid
5. Doaimmaheaddji čatnasa vásttolaš ovttasbargui ja soahpamušdoibmii
6. Doaimmaheaddji ii dohkket korrupšuvnna iige vuoidama
7. Doaimmaheaddji čatnasa auditeremiidda
7. Doaimmaheaddji almmuha spiehkkasemiin ja dieđiha almmuhankanálas
8. Doaimmaheaddji divvu doaimmas ja lea diđolaš riskkas, mii guoská čuovvumušaid

1. Doaimmaheaddji guoskevaš oppalaš geatnegasvuodát

Doaimmaheaddji čatnasa

- čuovvut soahpamuševttuid, doaibmavuohkerávva ja buot doaimmas guoskevaš njuolgadusaid, ja
- sihkkarastit ja vástidit, ahte buot skáhpponsoahpamuša ollašuhttimii dan beales oassálastán bealit leat diđolaččat dán doaibmavuohkerávvgis ja čuvvot dan gáibádusaid.

2. Doaimmaheaddji guoddá ovddasvástádusas birra

Doaimmaheaddji čatnasa

- almmuhit áican birasvahágis ja birasrihkkumušas ja njuolgo birasvahága áitagis dakkaviđe Meahciráđđehussii
- garvvisti ja bajásdoallat doaibmamálle, mainna dat dovdá, eastada, divvu ja čuovvu iežas doaimmas ja vuolit lágideaddjiid dagahan negatiivva birasváikkuhusaid ja -riskkaid. Doaibmamálle galgá gokčat doaimma dáfus deatalaš váikkuhusaid ovdamearkan eanavuodu, áimmu ja čázadagaid billašuvvamii, luonddu mánggahámatvuhtii ja dálkkádahkii. Doaibmamálle ja dan sisttisdoallan doaimmat galget leat rivttes dásis dan ektui mii lea doaimmaheaddji doaimma viidodat ja luondu
- Fuolahit bargiidis ja vuolit lágideaddji gollosis doallelaš dieđiheamis, skuvlemis ja resurssain doaibmamálle ektui.

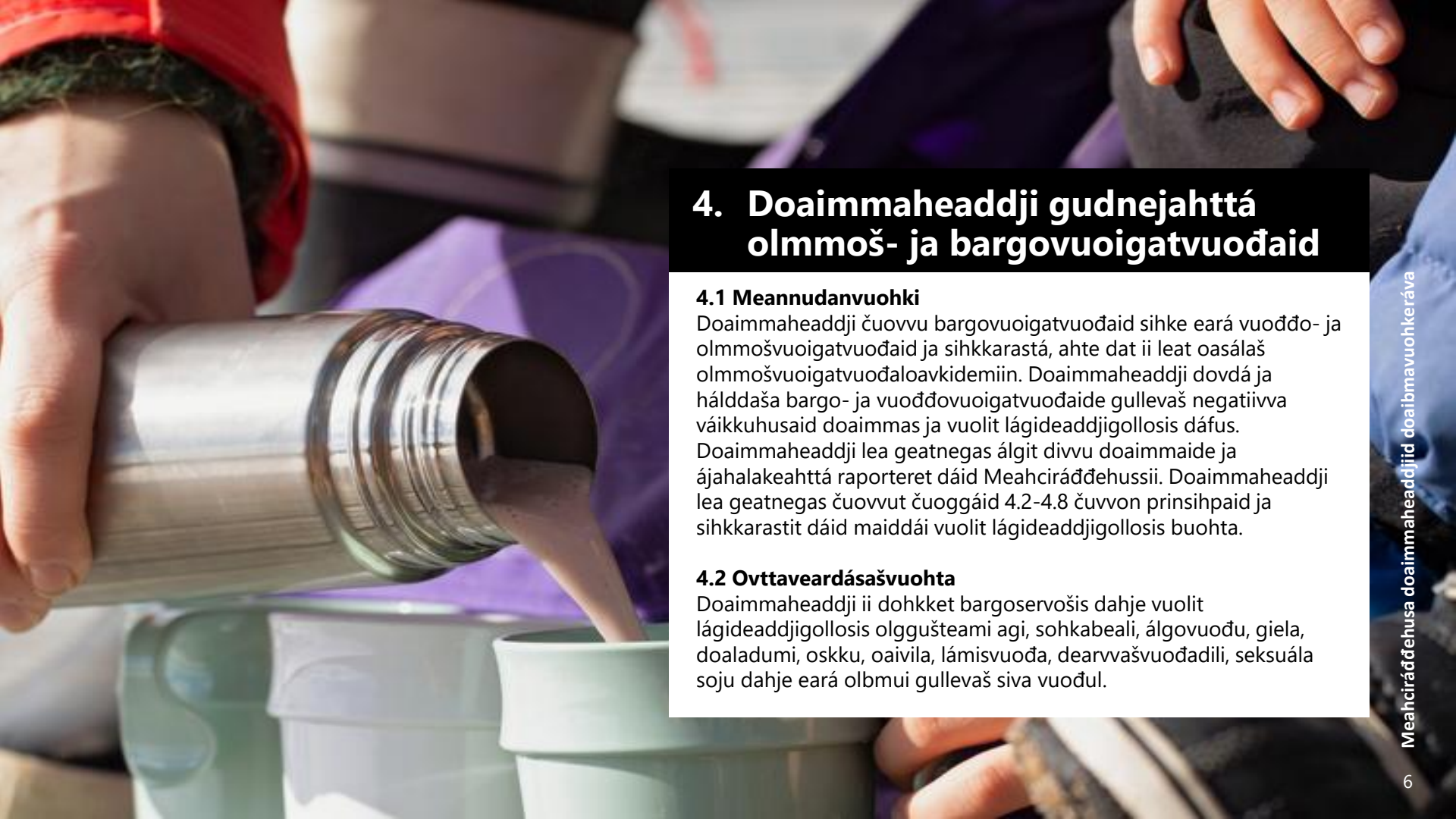

3. Doaimmaheaddji ávkkástalla ja suddje dieđu áššáigullavaččat

Doaimmaheaddji čatnasa

- Válđit vuhtii buot doaimmastit áššáigullelaš ja doallelaš diehtosuoji ja diehtodorvvu dási, ja
- ja gieđahallá buot soahpamušgaskavuhtii gullelaš dieđuid dušše sohppojuvvon vuogi mielde, ávnnaskeahtes vuoigatvuođaid gudnejahttimiin sihke suollemassan dollojuvvon ja eará luohttámuša vuollášaš dieđuid suddjemiin.

4. Doaimmaheaddji gudnejahttá olmmoš- ja bargovuoigatvuođaid

4.1 Meannudanvuohki

Doaimmaheaddji čuovvu bargovuoigatvuođaid sihke eará vuodđo- ja olmmošvuoigatvuođaid ja sihkkarastá, ahte dat ii leat oasálaš olmmošvuoigatvuođaloavkidemiin. Doaimmaheaddji dovdá ja hálddaša bargo- ja vuodđovuoigatvuođaide gullevaš negatiivva váikkuhusaid doaimmas ja vuolit lágideaddjigollosis dáfus. Doaimmaheaddji lea geatnegas álgit divvu doaimmaide ja ájahalakeahttá raporteret dáid Meahciráđđehussii. Doaimmaheaddji lea geatnegas čuovvut čuoggáid 4.2-4.8 čuvvon prinsihpaid ja sihkkarastit dáid maiddá vuolit lágideaddjigollosis buohta.

4.2 Ovttaveardásašvuohta

Doaimmaheaddji ii dohkket bargoservošis dahje vuolit lágideaddjigollosis olggušteami agi, sohka beali, álgovuoddu, giela, doaladumi, oskku, oaivila, lámisvuodda, dearvvašvuodadili, seksuála soju dahje eará olbmui gullevaš siva vuodul.

4.3 Bargodearvvašvuohta ja bargodorvvolašvuohta

Doaimmaheaddji vástida lágas mearriduvvon bargodearvvašvuođa- ja bargodorvvolašvuođačuoggáid váldimis vuhtii fitnodatdoaimmas ja vuolit lágideaddjigollosisttis.

Doaimmaheaddji vástida das, ahte dan bargiin ja vuolit lágideaddjiid bargiin lea doaimma gáibidan čehppodat, ja ahte sii leat oahpistuvvon doarvái sihke bargodoaimmaid ja bargodorvvolašvuođa geahččančiegas.

Oahpisteapmi galgá leat dokumenterejuvvon. Doaimmaheaddji sihkkarastá, ahte dan bargit ja dan vuolit lágideaddjiid bargit čadahit Meahciráđđehusa ordnen ja gáibidan bargui ja bargodorvvolašvuhtii gullelaš skuvlejumiid.

4.4 Bálkáheapmi ja bargoáiggit

Doaimmaheaddji sihkkarastá, ahte barggu čadahan olbmuid bokte ollašuvvet čuovvovaš gáibádusat:

- sis lea girjjálaš bargosoahpamuš ja sii áddejit dan sisdoalu;
- sidjiide máksojuvvo unnimustá lága ja vejolaččat heivehuvvon bargosoahpamušas oavvilduvvon bálká ja buhtadus;
- bargoáiggi, vuoinnastanáiggiid ja badjeláiggibarggu guoskevaš njuolggadusat čuvvojuvvojit;
- bálká, bargo- ja badjeláiggibarggu buhtadusat máksojuvvojit jeavddalaččat ja njuolga barggu dahkkái, ja
- bargoáigeáššegirjjit, dego bargoáigerehketdoallu ja bargovuorologahallan čuvvot áiggi.

4.5 Ortniiduvvanfriddjavuohta

Bargiid rievtti searvat ámmátlihtuide ja oassálastit daidda kollektiivvalaččat galgá dovddastit ja gudnejahttit. Rabas gulahallan bargiid ja sin ovddasteaddjiid gaskkas galgá leat lobálaš almmá bálu mávssudoaimmain dahje headušteamis.

4.6 Mánát ja nuorat

Doaimmaheaddji čatnasa leat bálkákeahtta bargiid, geat leat vuolle 15-jahkásaččat ja sihkkarastit, ahte vuolit lágideaddjigollosi s eai bálkáhuvvon dakkárat. Doaimmaheaddji čatnasa sihkkarastit ahte vuollet 18-jahkásaččaid bargan ii áitte sin skuvlejumis, dorvvolašvuodas dahje vuoinjalaš ovdáneamis.

4.7 Otnábeaivvi šlávavuoha

Doaimmaheaddji iige dan vuolit lágideaddjigoallus ii geavat, ávkašuva dahje leat osolažžan makkárga otnábeaivvi šlávavuoda, dego baggobarggu, olmmošgávppi dahje vealgešlávavuoda hámis. Buot bálkáhanmearrádusaid vuođđun galgá leat bargiid friddja válljejummi, ja buohkaid bargiin galgá leat friddjavuohta vuolgat bargogaskavuodas govttolaš áiggi siste. Bargiid persunduodaštusaid, pássaid, lobiid dahje eará persovnnalaš áššegirjiid ii oaččo gáibidit sealluhuvvot. Doaimmaheaddji galgá sihkkarastit, ahte bargit eai gáibiduvvo máksit rekryterenmávssuid dahje rekryteremii gullevaš mávssuid doaimmaheaddjai dahje dan vuolit lágideaddjiide.

4.8 Báikkálašservošat ja eamiálbmogat

Vejolaš vahátlaš váikkuhusat báikkálašservošiidda ja eamiálbmogiidda galgá eastit ja minimaliseret.

5. Doaimmaheaddji čatnasa vásttolaš ovttasbargui ja soahpamušdoibmii

Doaimmaheaddji čatnasa

- ovttasbargui, mii lea huksejeaddji ja boaduslaš;
- rabas ja jeavddalaš vuorrováikkuhussii, ja
- čuovvut buot heiveheamis lean ruhtabassama dustemii ja terrorismma ruhtadeami eastimii gullevaš lágaid ja sankšuvdnanjuolggadusaid;
- sihkkarastit, ahte guoimmi ja dan vuolit lágideaddji gaskasaš soahpamušat leat ekonomalaččat ja doaimmalaččat suvdilat ja dahket vejolažžan dán doaibmavuohkerávaga čuovvuma vuolit lágideaddji doaimmas;
- leat barggatkeahtá gv. soahpamušgeatnegasvuodaid, mat leat čielgasit heajubut, eahperealisttalaččat dahje muđuid dakkárat, ahte dat áittašedje barggu šlája, doaimmahansihkkarvuoda, bargiid rivttiid dahje vásttolaš fitnodatdoaimma, ja
- bealistis eastadit gildojuvvon gilvoráddjehusaid ja leat oassálasttekeahtá daidda.

6. Doaimmaheaddji ii dohkket korrupšuvnna, lágahis fitnodoaimmaid dahje vuoidama

Doaimmaheaddji ii oassálastte eahpeáššálaš váikkuheapmái, dego korrupšuvdnii dahje eará heivetmeahtun dahje lágahis fitnodoaimmaide dego váikkuhanválddi boasttogeavaheapmái, oidimii, vuortnuheapmái, gávildeapmái, behttosii, ja figgá doaimmastis eastadit ja eastit daid.

Doaimmaheaddji čatnasa dasa,

- ahte ii guoibmi, dan jođiheapmi, bargit dahje vuolit lágideaddji goalus njuolga dahje eahpenjuolga mávsse, atte dahje fála Meahciráđđehusa dahje goalmmát oassebeali ovddasteaddjái, ja
- ahte dát eai maddái vuostáiváldde dahje bivdde duolggu.

7. Doaimmaheaddji almmuha spiehkkasemiin ja dieđiha almmuhankanálas

- Doaimmaheaddji galgá ájahalakeahtta girjjálaččat almmuhit Meahciráddehussii jus dat diehtá dahje eahpida, ahte doaimmaheaddji ieš dahje dan vuolit lágideaddji dahje goalmát oassebealli dahje muhtun om. máinnašuvvon beali bargi ii muhtun ošiid bokte čuovo dán doaimmavuohkerávaga.
- Meahciráddehusas lea anus almmuhankanála, masa gii beare sáhtta almmuhit Meahciráddehusa doibmii laktášan boasttugeavahemiin dahje boasttugeavahaneahpádusain. Doaimmaheaddji galgá dieđihit ja bivddedettiin čujuhit leat dieđihan das bargiidasas ja fuolahit, ahte buohkain dan vuolit lágideaddjigollosa bargiin lea dávisteaddji diehtu.
- Doaimmaheaddji čuoldása buot negatiivva čuovvumušain daid vuostá, geat njuolgadis áigumušain almmuhit boasttugeavahaneahpádusain Meahciráddehussii
- Doaimmaheaddji galgá ájahalakeahtta almmuhit Meahciráddehussii áicá skáhponsoahpamuššii gullevaš doaimmas dakkár mearkkašatti riskkaid, váilevašvuodaid dahje vahágiid, mat gáibidit johtilis divvuma.

8. Doaimmaheaddji divvu doaimmas ja ádde riskka čuovvumušain

Jus Meahciráđđehus áicá, ahte doaimmaheaddji ii čuovo dán doaibma-vuohkerávaga dahje dan sisdoalu aiddostahttán soahpamušaid, Meahciráđđehusa almmuha doaimmaheaddjái áššiin, mat gáibidit divvuma.

Doaimmaheaddjis galgá leat anus doaibmavuohkeráva, man mielde dat dahká gáibiduvvon divvumiid, čuovvu daid ollašuvvama ja raportere dain meahciráđđehussii.

Jus doaimmaheaddji ii čujut divvon doaimmas dán doaibmavuohke-rávaga mielde ájahalakeahtta dahje ovttas sohppojuvvon mearreáiggis, Meahciráđđehus sáhtta heaittihit dingojuumiid ja/dahje gaskkalduhttit boahttevaš dingojuumiid ja/dahje mávssuid dassázzi, go Meahciráđđehusa gáibidan divvumat leat dahkkojuvvon dohkkehuvvon vuogi mielde.

Jus doaimmaheaddji ii daga ovdalis máinnašuvvon divvumiid, dahje jus doaibmavuohkerávaga rihkkun lea nu deatalaš, ahte dan ii sáhte govttoláččat divvut, Meahciráđđehus sáhtta burgit doaimmaheaddjiin dahkkon skáhponsoahpamuša.

Meahciráđđehusas lea maddái riekti geavahit vejolaš eará soahpamuševttuid rihkkumušas čuvvon riektevugiid.

9. Meahciráđđehus nanne dán rávvaga čuovvuma

Meahciráđđehus sáhtta árvvoštallat earálágan bearráigeahčuid, auditeremiid, raporterema dahje dialogain dahje iešárvoštallama gáibidemiin, ahte čuovvugo doaimmaheaddji dán doaibmavuohkerávva.

Árvvoštallamiid sáhtta ollašuhttit Meahciráđđehus dahje Meahciráđđehusa fápmudan sorjjasmeahttun goalmát oassebealli, mii čatnasa doallat árvvoštallandieđuid suollemassan, jus skáhpponsoahpamušas ii leat sohppojuvvon eará láhkai. Meahciráđđehus vástida fápmuduvvon goalmát oassebeali goluin.

Árvvoštallamiin sáhttit gáibidit doaimmaheaddji govvidit, mo dat lea ordnen doaimmas vai deavdá dán rávvaga gáibádusaid. Doaimmaheaddji galgá bivdaga vuodul addit árvvoštallamis dárbbasuovvon dieđuid ja áššegirjiid ja ollašuhttit vejolaččat bivdojuvvon iešárvoštallamiid.

Auditeren guoská dán doaibmavuohkerávva dahje skáhpponsoahpamuša dáfus deatalaš áššiid, dego bargovugiid, meannudemiid, doaimmaheaddji sajiid, bargočuožáhagaid, doaibmabáikkiid, áššegirjiid, bargobiergasiid, prográmmaid ja bargiid ja Meahciráđđehusa bargočuožáhagain bargan bargiid diliid.

Auditerenriekti ollá maddái doaimmaheaddji vuolit lágideaddjigollosii.